

УДК 80+070

М. А. Груздева

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ДЫСКУРСНАЯ ІНТЭРПРЭТАЦЫЯ ПАВЕДАМЛЕННЯЎ У МЕДЫЯТЭКСТАХ

У артыкуле медыядыкурс трактуецца як палітэкставая структура, у якой арганізуецца пэўнае паведамленне ў сродках масавай камунікацыі на фоне інтралінгвістычных заканамернасцей і экстралінгвістычнай парадыгмы, што ўключае ў сябе пазатэкставую інфармацыю (прэсупазіцыя, умовы ўзнікнення і планавання, перлакутыўны эффект і інш.). Робіцца выснова пра тое, што інтэрпрэтацыйны складнік камунікацыі паміж журналістам і рэцыпіентам выяўляецца найбольш выразна і дакладна менавіта ў медыядыкурсе. Аўтар вызначае ролю дыскурснай інтэрпрэтацыі ў сучаснай адрасатацэнтрчнай мадэлі камунікацыі, апісвае паняцце «інтэрпрэтацыя» і верыфікуе яго ў тэкставай дзейнасці журналіста, разглядае фактары, якія ўплываюць на канчатковы вынік інтэрпрэтацыйнага працэсу. У артыкуле апісваецца анталогія камунікатыўных рызык ў медыя пры інтэрпрэтацыі паведамленняў іх стваральнікам, прасочваецца ўзаемасувязь паняццяў «інтэрпрэтацыя» і «аб'ектыўнасць» у журналістыцы, аналізуецца інтэрпрэтацыйныя ваганні пры рэпрэзентацыі паведамлення ў сродках масавай камунікацыі. На матэрыяле шэрагу беларускіх медыя вызначаюцца асноўныя віды дыскурснай інтэрпрэтацыі па спосабе прадастаўлення (яўная і няўная), а таксама выяўляюцца інтралінгвістычныя (выкарыстанне эмацыянальна-ацэначнай лексікі, увядзенне інтэртэксту і вербалізацыя канцэптуальных адзінак) і экстралінгвістычныя спосабы інтэрпрэтацыйнай дзейнасці журналістаў (факусаванне, акцэнтаванне і аўтарская інтэнцыянальнасць).

Ключавыя словы: медыядыкурс, камунікацыя, інтэрпрэтацыя, дыскурсная інтэрпрэтацыя, інтралінгвістычныя фактары, экстралінгвістычныя фактары.

Для цитування: Груздева М. А. Дыскурсная інтэрпрэтацыя паведамленняў у медыятэкстах // Труды БГТУ. Сер. 4, Принт- і медиатехнологии. 2021. № 2 (244). С. 50–55.

M. A. Gruzdeva

Belarusian State University

DISCOURSE INTERPRETATION OF MESSAGES IN MEDIA TEXTS

The article interprets media discourse as a polytextual structure, where organizes a certain message in media amid intralinguistic patterns and extralinguistic paradigm, which includes non-textual information (presupposition, conditions of emergence and planning, perlocutionary effect, etc.). It is concluded that the interpretative element of communication between the journalist and the recipient is revealed most expressively and accurately in media discourse. The author defines the role of discourse interpretation in the modern addressee-centered model of communication, describes the concept of “interpretation” and its importance in the work of a journalist, considers the factors that affect the final outcome of the interpretative process. The article describes an anthology of communicative risks in the media in the interpretation of messages their creators, traces a linkage between the concepts of “interpretation” and “objectivity” in journalism, analyzes the interpretive fluctuations in the representation of the message in the media. The main types of discourse interpretation according to the method of representation (explicit and implicit) are established on the material of a number of Belarusian media, and identify the intralinguistic (the use of emotional and evaluative vocabulary, the introduction of intertext and verbalization of conceptual units) and extralinguistic methods of interpretive activity of journalists (focusing, emphasis and authorial intentionality).

Key words: media discourse, communication, interpretation, discourse interpretation, intralinguistic factors, extralinguistic factors.

For citation: Gruzdeva. M. A. Discourse interpretation of messages in media texts. *Proceedings of BSTU, issue 4, Print- and Mediatechnologies*, 2021, no. 2 (244), pp. 50–55 (In Russian).

Уводзіны. Медыя выступаюць інтэрпрэтарамі рэальнасці. Інтэрпрэтацыйная накіраванасць медыядыкурсу звязана з працэсам узаемадзеяння ў сістэме АЎТАР – ТЭКСТ – АДРАСАТ. Сучасная адрасатацэнтрчная мадэль камунікацыі дапускае, што тэкст (у тым ліку

медыятэкст) уяўляецца як працэс інтэрпрэтацыі аўтарам паведамлення, так і вынік інтэрпрэтацыйнай дзейнасці адрасата. Гэта значыць, «інтэрпрэтацыя як ментальна-кагнітыўны працэс рэгулюе як дзейнасць аўтара на этапе стварэння тэксту, так і дзейнасць адрасата на

этапе яго ўспрымання» [1, с. 176]. Прадметам аналізу ў артыкуле стала мадэль аўтарскай (журналісцкай) інтэрпрэтацыі паведамленняў у медыядыскурсе, а таксама сам працэс вербалізацыі падзеі ў тэксце СМІ. Паводле А. Г. Бяляеўскай, дыскусная інтэрпрэтацыя адлюстроўвае пэўнае светабачанне, «што адрозніваецца ад іншых магчымых інтэрпрэтацый і пададзенае як адзінае праўдзівае» [2, с. 6]. Адсюль можам канстатаваць, што дыскусная інтэрпрэтацыя ўплывае і на інтэрпрэтацыйную дзейнасць адрасата, бо пэўным чынам скіроўвае працэс па асэнсаванні рэчаіснасці рэцыпіентам. Таму ў кантэксце падалізнай адрасатацэнтрычнай мадэлі камунікацыі даследаванне гэтай інтэрпрэтацыі з'яўляецца актуальным.

Паняцце «інтэрпрэтацыя» ёсць асноўны складнік кагніталогіі, у прыватнасці кагнітыўнай журналістыкі. Пад інтэрпрэтацый тэксту разумоць раскрыццё зместу, які ў ім закладзены [3, с. 4], што прадугледжвае складаны разумова-маўленчы працэс успрымання, разумення, планавання, аналізу і ацэнкі тэкставага паведамлення. Журналіст стварае і пэўным чынам афармляе паведамленне праз вусную ці пісьмовую (апошнім часам – віртуальную) форму ў медыя і фіксуе гэтым самым сэнс паведамлення.

Асноўная частка. Інтэрпрэтацыйная дзейнасць супрацоўніка медыя вызначаецца мноствам экстралінгвістычных фактараў. Яны датычаць як асобы журналіста, так і дзейнасці медыя, у якім ён працуе. Сярод такіх фактараў неабходна вылучыць наступныя: 1) асабісты досвед; 2) карціну свету; 3) лінгвістычны кантэкст; 4) від сродку масавай камунікацыі (далей – СМК); 4) яго тэматычную накіраванасць; 5) рэдакцыйную палітыку; 6) форму ўласнасці СМК; 7) тып медыя па тэрытарыяльнай прыкмеце і інш. Хоць вытлумачэнне сэнсу паведамлення па сваёй сутнасці з'яўляецца адвольным працэсам, дыскусная інтэрпрэтацыя абмежавана «як натуральнымі законамі семантычнай адпаведнасці, так і ідэалагічнымі фактарамі» [4, с. 20].

Журналіст як інтэрпрэтатар паведамлення перадае яго змест з дапамогай тэксту, аднак з-за мноства фактараў, што ўплываюць на канчатковы вынік інтэрпрэтацыйнай дзейнасці, у медыя інфармацыя пра падзею ці факт не адпавядае цалкам рэчаіснасці. СМК у паведамленні прапаноўваць рэцыпіенту вобраз падзеі, і задача медыятэксту складаецца ў фармаванні падобнага ўяўлення пра факт у рэцыпіента. Асноўнай камунікацыйнай рызыкай у дзейнасці супрацоўніка медыя пры інтэрпрэтацыі паведамлення з'яўляецца ўзнікненне наўмысных ці ненаўмысных істотных скажэнняў сэнсу, што, у сваю чаргу, дае падставы меркаваць, як ў медыятэксце выкарыстоўваецца стратэгія маніпулявання.

Як адзначае В. В. Харальскі, «інтэрпрэтацыя факта можа быць такой вытанчанай, што дакладнасць і праўдзівасць дэталю не дазваляюць заўважыць выпадковага ці наўмыснага скажэння сутнасці праблем» [5, с. 85]. Гэтыя дэфармацыі могуць быць выкліканы не толькі асабістымі характарыстыкамі журналіста і фактарамі экстралінгвістычнага кантэксту ў дзейнасці СМК, але і памылкамі падчас інтэрпрэтацыйнай дзейнасці. Напрыклад, аўтар рэпрэзентаваў недастаткова поўны вобраз падзеі для яго наступнага тлумачэння рэцыпіентам ці не ўлічыў фікцыі, з якімі сутыкнуцца рэцыпіенты. У. Ліпман пад паняццем «фікцыя» разумее «вобразы, прымхі і прадуматасці, што замацаваліся ў грамадскай свядомасці»; яны выступаюць «прыладай інтэрпрэтацыі» [6, с. 25]. Таму журналісту ў сваёй дзейнасці варта з асцярожнасцю і асаблівай увагай ставіцца да камунікацыйных пагроз, каб не дапусціць неадэкватнай інтэрпрэтацыі паведамленняў.

Разгледжаныя аспекты інтэрпрэтацыйнага працэсу ў журналістыцы дазваляюць сцвярджаць, што рэпрэзентацыя падзей у тэкстах ітэрпрэтацыйна па сваёй прыродзе. Аднак пры гэтым адно з асноўных патрабаванняў да дзейнасці журналіста – аб'ектыўнасць. Важна прасачыць узаемасувязь паняццяў «інтэрпрэтацыя» і «аб'ектыўнасць» і ўстанавіць іх значэнне ў функцыянаванні медыя. Чытанне, разуменне і тлумачэнне паведамлення ўяўляе сабой працэс інтэрпрэтацыі. Значыць, аб'ектыўнасць журналісцкага тэксту непазбежна ўтрымлівае інтэрпрэтацыю. Па сутнасці, інтэрпрэтацыйная дзейнасць – гэта не проста частка працы над медыятэкстам, а яе аснова. Таму паняцце «аб'ектыўнасць» у журналістыцы не разглядаецца ў агульнафіласофскім сэнсе як незалежнасць аб'екта (паведамлення) ад суб'екта (журналіста). Як слухна адзначае Б. В. Стральцоў, «У кожнага інтэрпрэтатара індывідуальнае бачанне рэчаіснасці, аднак гэта індывідуальнае бачанне і наступнае адлюстраванне павінны суадносіцца з прынцыпам аб'ектыўнасці. Такое вольна адзінства супрацьлегласцей, якое можна ўвасобіць у формулу “суб'ектыўная аб'ектыўнасць”» [7, с. 4]. Аб'ектыўнасць у журналістыцы грунтуецца на адносінах паміж суб'ектамі камунікацыі (журналістам і чытачом/слухачом/гледачом) і прадугледжвае стварэнне адэкватнага рэальнасці вобраза падзеі для далейшай яго інтэрпрэтацыі рэцыпіентам. Зрабіць гэта магчыма з дапамогай рэпрэзентацыі ў медыя розных інтэрпрэтацый паведамлення. Напоўненасць медыядыскурсу інтэрпрэтацыямі дае рэцыпіенту магчымасць дэталёва даследаваць рэчаіснасць і сфармаваць уласную думку: «свабода фарміравання думкі патрабуе... доступу да розных уяўленняў пра

рэчаіснасць, што існуюць у дадзенай сацыяльнай групе, для таго каб іх параўнаць» [8, с. 104]. Такім чынам, аб'ектыўнасць у журналісцкай практыцы звязана з інтэрпрэтацыйным працэсам, абумоўлена ім, і менавіта інтэрпрэтацыя з'яўляецца для яе галоўнай каштоўнасцю.

Функцыянаванне ў медыядыскурсе мноства дыскурсных інтэрпрэтацый аднаго і таго ж паведамлення прывяло да ўзнікнення з'явы калектыўнага аўтарства. «Калі раней можна было казаць пра агульнае для кожнай асобнай інтэрпрэтацыі сэнсавае ядро, – як заўважылі Ю. Д. Артамонава і В. Р. Кузняцоў, – то зараз «“супадзенне” ў сэнсах – жаданае, аднак зусім не сам сабой зразумелы стан калектыўнага суб'екта СМІ» [9, с. 111]. Таму часта паведамленні пра здарэнне ці падзею ў розных медыя істотна адрозніваюцца, шмат у чым не супадаюць (гэта могуць быць, напрыклад, моўныя, сацыякультурныя, ідэалагічныя і іншыя адрозненні). Такія інтэрпрэтацыйныя ваганні пры рэпрэзентацыі паведамлення ў СМК Т. Г. Дабрасклонская называе «дыяпазомам інтэрпрэтацый». Гэтыя адрозненні назіраюцца, напрыклад, «унутры аднаго выдання ці тэлеканала (думка рэдакцыі не заўсёды супадае з думкай аўтараў); унутры каналаў і выданняў, што належаць да адной фінансава-адміністрацыйнай групы, а таксама паміж выданнямі яўна рознай ідэалагічнай накіраванасці» [10, с. 154]. Няўнасць спектра трактовак у медыядыскурсе абумоўлівае важнасць даследавання відаў і спосабаў інтэрпрэтацыі, якімі карыстаюцца журналісты.

У гэтым артыкуле эмпірычнай базай для вывучэння падалізнай з'явы стаў медыядыкурс Беларусі. Пад медыядыкурсам разумеем палітэкставую структуру як складаную камунікацыйную з'яву, што арганізуецца вакол пэўнага паведамлення ў СМК. Лічым, што менавіта ў медыядыкурсе інтэрпрэтацыйны складнік камунікацыі паміж журналістам і рэцыпіентам выяўляецца найбольш выразна і дакладна.

Інтэрпрэтацыя паведамлення ў медыядыкурсе Беларусі даследуецца на прыкладзе найбольш папулярных беларускіх друкаваных і аўдыявізуальных СМК, а таксама інтэрнэт-рэсурсаў. Перыяд правядзення маніторынгу – з верасня 2020 па люты 2021 г. Усяго было разгледжана 200 медыятэкстаў, фрагменты найбольш рэпрэзентатывных з іх прыводзяцца ніжэй у якасці прыкладаў. Для атрымання верагодных вынікаў выкарыстоўваюцца такія метады, як дэскрыптыўны, інтэрпрэтацыйны, кантэнт-аналіз і дыскурсны аналіз. Падкрэслім, што ў рамках дадзенага артыкула мы не разглядаем выкарыстанне спосабаў інтэрпрэтацыі паведамлення ў медыядыкурсе для маніпулявання, даследчую цікавасць маюць толькі самі гэтыя прыёмы як факты стварэння медыятэкстаў.

З дапамогай інтэрпрэтацыі СМК фармуюць медыйную карціну рэчаіснасці. Для гэтага журналісты шырока выкарыстоўваюць розныя спосабы інтэрпрэтацыйнай дзейнасці. Аднак перш чым перайсці да іх разгляду, звернемся да класіфікацыі інтэрпрэтацыі па спосабе прадастаўлення, бо, абапіраючыся на веды пра від інтэрпрэтацыі, можна разглядаць і прыёмы, што выкарыстоўваюцца супрацоўнікамі медыя. Вылучаюцца яўныя і няўныя інтэрпрэтацыі. Пры яўнай інтэрпрэтацыі з дапамогай моўных сродкаў (выразы «лічу», «на маю думку», «думаю», «па адной з версій» і да т. п.) адразу падкрэсліваецца, што ў медыятэксце рэпрэзентавана адна з трактовак паведамлення, якая можа не адпавядаць рэчаіснасці: «Рост ВВП на 21 процент і экспорта до 50 миллиардов долларов за пять лет – достаточно высокая планка... Мое мнение, что, исходя из сегодняшнего момента и ближайших прогнозов, задачи поставлены достаточно амбициозные» (Рэспубліка, 29.01.2021). Няўны спосаб прадастаўлення прадугледжвае, што інтэрпрэтацыя «як бы зрастаецца з аб'ектам адлюстравання: аўтар не абгрунтоўвае, чаму палічыў важным гэты факт, а не іншы» [11]. Няўная інтэрпрэтацыя не рэпрэзентуецца ў якасці думкі ці версіі, не дапускае наяўнасці іншых трактовак: «Между тем эпидситуация в стране постепенно стабилизируется. Клиники возвращаются к своему привычному режиму работы, но к перепрофилированию подходят взвешенно, с умом» (Беларусь 1, Галоўны эфір, 24.01.2021). Прымяненне ў медыятэксце яўнай інтэрпрэтацыі сведчыць пра выкарыстанне журналістам інтралінгвістычных спосабаў трактоўкі паведамлення, у той час як няўная інтэрпрэтацыя звязана з рэалізацыяй экстралінгвістычных прыёмаў.

Да інтралінгвістычных спосабаў інтэрпрэтацыі адносяцца выкарыстанне эмацыянальна-ацэнназначнай лексікі, увядзенне інтэртэксту і вербалізацыя канцэптуальных адзінак. Дыскурсную інтэрпрэтацыю сэнсавага зместу паведамлення журналіст можа фіксаваць у медыятэксце з дапамогай выкарыстання тых ці іншых эмацыянальна-ацэнназначных моўных элементаў. Ацэнка ў іх рэпрэзентуецца або ў прамым ці пераносным значэнні слова, або ў марфалагічным складзе слова (галоўным чынам у суфіксах): Да, законы, увы, *не ідэальны*. Да, очень сложно предугадать, какой будет жизнь через 5–10–25 лет. Но меняется жизнь, меняемся мы, и должны меняться законы (ОНТ, 18.10.2020). Вера в чудеса приносит нам много плюсов. Главное – не застрять в своих иллюзиях и не *проморгать* реальную жизнь (Народная газета, 09.01.2021). Залесе – гэта *куточак* прыгажосці і натхнення. Тут атмосфера дапамагае паглыбіцца ў далёкае

XIX стагоддзе... (Літаратура і мастацтва, 15.12.2020). Такім чынам, эмацыянальна-ацэнныя словы ў вусным ці пісьмовым медыямаўленні паказваюць адносіны журналіста да рэчаіснасці, зместу паведамлення, рэцыпіента, значыць, выкарыстанне такіх слоў у медыядыскурсе вызначае прагматычныя ўласцівасці дыкурснай інтэрпрэтацыі.

Інтралінгвістычным спосабам інтэрпрэтацыі паведамленняў у медыядыскурсе з'яўляецца і ўключэнне ў журналісцкі матэрыял інтэртэксту. Асабліва часта супрацоўнікі медыя пры стварэнні тэксту выкарыстоўваюць такую інтэртэкстуальную адзінку, як цытата. Н. А. Фадеева дае цытаце наступнае азначэнне: гэта «ўзнаўленне двух ці больш кампанентаў тэкстудонара з уласнай прэдыкацыяй» [12, с. 122]. Пры гэтым журналіст рэпрэзентуе ў сваім тэксце толькі тыя цытаты, інтэрпрэтацыя якіх пацвярджае і дапаўняе сфарміраваны вобраз падзеі, а значыць, і адлюстроўвае аўтарскую мадальнасць. Цытата дапамагае аўтару звязаць сэнсавы блок медыятэксту, выдаваць яго па загадзя зададзеным алгарытме і сфарміраваць пэўнае ўяўленне пра паведамленне ў рэцыпіента: Наука и инновации сегодня являются базой для формирования экономики... *Наши усилия направлены на прикладные исследования и разработки в интересах экономики Беларуси*, – отметил Сергей Чижик (СБ. Беларусь сегодня, 14.10.2020).

Журналісты выкарыстоўваюць і такі спосаб інтралінгвістычнай інтэрпрэтацыі паведамленняў, як вербалізацыя ў тэксце канцэптуальных адзінак. Іх мы называем медыяканцэптамі і азначаем як сукупнасць ментальных характарыстык, эксплікаваных сродкамі масавай камунікацыі і ўкаранёных у сацыяльную памяць грамадства праз спецыфічныя тэкставыя катэгорыі, такія як перыядычнасць, рэгулярнасць, масавасць (тыражнасць), камунікатыўная прызначанасць і калектыўнае аўтарства. Прызнаём, што такія ўніверсальныя адзінкі мыслення ў журналістыцы – з'ява памежная паміж інтралінгвістычнай і экстралінгвістычнай рэальнасцю, аднак з той прычыны, што разглядаем моўную рэпрэзентацыю медыяканцэптаў у тэкстах, адносім іх да інтралінгвістычных спосабаў інтэрпрэтацыі паведамленняў. Медыйная канцэптасфера складаецца з шэрагу ключавых кампанентаў, на аснове якіх журналіст трактуе рэчаіснасць. Адным з аксіялагічна важных і найбольш пашыраных выступае медыяканцэпт «радзіма». У ім у канцэнтраваным выглядзе заключана сістэма тыповых асацыяцый (пераважна станоўчых) большасці людзей пра адменную тэрытарыяльную цэласнасць са спецыфічнай палітычнай, эканамічнай і сацыяльнай структурай, што дазваляе аўтару павялічыць эфектыўнасць суб'ект-суб'ектнага працэсу

інтэрпрэтацыі. Так, доволі часта паданалізная канцэптуальная адзінка рэпрэзентуецца са значэннем 'тэрытарыяльнага ўтварэння, любоў да якога і абарона якога ўшаноўваюцца': Несмотря на это, к Павлику и его солдатам немцы отнеслись с уважением. В их глазах солдаты, сражающиеся за свою *Родину*, а не безропотно капитулирующие, являлись по-настоящему достойным противником (TUT.by, 19.10.2020).

Экстралінгвістычныя спосабы інтэрпрэтацыі паведамленняў прадстаўлены факусаваннем, акцэнтаваннем і аўтарскай інтэнцыянальнасцю. Пры разглядзе гэтых спосабаў у якасці адзінкі даследавання выступаў не фрагмент матэрыялу, што выражаецца адным ці некалькімі сказамі, а журналісцкі тэкст як камунікатыўнае цэлае ў сукупнасці з памаўнымі фактарамі ў кантэксце дыялагічнага ўзаемадзеяння матэрыялаў пэўнага СМК. У сувязі з гэтым прывядзена пэўных ілюстрацый немэтазгодна з прычыны іх вялікага аб'ёму. Аднак звернем увагу на высновы, сфармуляваныя на падставе аналізу адзінак даследавання.

Факусаванне – асноўны экстралінгвістычны прыём, што выкарыстоўваецца журналістамі пры дыкурснай інтэрпрэтацыі паведамленняў. Вылучаем некалькі ўзроўняў факусавання ў СМК – тэматызацыя і праблематызацыя. Менавіта ў медыядыскурсе задаецца шэраг тэм ці праблем для інтэрпрэтацыі, якім з розных прычын (сацыякультурных, псіхалагічных, ідэалагічных і інш.) надаецца значнасць. Даволі часта спосаб факусавання пры інтэрпрэтацыі выкарыстоўваецца ў медыя Беларусі. Варта адзначыць, што тэматызацыя і праблематызацыя выступаюць у якасці асноўных прыёмаў рэалізацыі адной з функцый СМК – фарміравання медыйнага парадку дня. Гэта «не прадугледжвае, што мас-медыя дыктуюць людзям, што яны павінны думаць пра праблему і якія прымаць рашэнні. Аднак... мае на ўвазе, што мас-медыя дыктуюць людзям, пра што яны павінны думаць і якія праблемы такія важныя, што патрабуюць рашэння» [13, с. 12]. Таму факусаванне не ацэньваецца намі станоўча або адмоўна, гэта з'ява ў інтэрпрэтацыйнай дзейнасці журналістаў, у тым ліку беларускіх, што аб'ектыўна існуе.

Экстралінгвістычным прыёмам інтэрпрэтацыі паведамленняў у медыядыскурсе выступае і акцэнтаванне. Гэты спосаб прадугледжвае, што журналіст пры рэпрэзентацыі падзеі свядома робіць акцэнт на якім-небудзь яго аспекце. Такое падкрэсліванне значнасці тых ці іншых бакоў падзеі з'яўляецца вынікам арыентацыі на мэтавую аўдыторыю, вырашальным у гэтым працэсе з'яўляецца тып СМК. Напрыклад, пры інтэрпрэтацыі паведамлення пра падзею рэспубліканскага ўзроўню журналісты рэгіянальных медыя акцэнтуюць

увагу на тым, што датычыцца менавіта тэрыторыі распаўсюджвання выдання. А СМК эканамічнага накірунку пры асвятленні, дапусцім, міжнародных нарад, канферэнцый, сустрэч будучы інтэрпрэтаваць толькі эканамічныя пытанні.

Рэпрэзентацыя аўтарскай інтэнцыянальнасці ў медыятэксце таксама выступае экстралінгвістычным спосабам інтэрпрэтацыі паведамленняў. Журналісцкі матэрыял, на думку В. І. Іўчанкава, «залежыць ад сукупнасці здольнасцяў і характарыстык аўтара» [14, с. 137], а значыць, можна сцвярджаць, што дыскурсная інтэрпрэтацыя паведамленняў дыктуецца аўтарскай інтэнцыяй (мэтаўстаноўкай тэксту, абумоўленай асаблівасцямі аўтарскага мыслення). Карціна свету журналіста вызначае, з якога боку ён разглядае прадмет ці сітуацыю, а аўтарская інтэнцыянальнасць дэтэрмінуе, якім чынам ён інтэрпрэтуе падалізнае паведамленне. Гэта прадугледжвае, што тэксты розных аўтараў нават аднаго медыя пра адну і тую ж падзею будучы адрознівацца па метады падачы матэрыялу, выкарыстаным жанры, выяўленчых сродках, якія ўводзяцца ў тэкст і г. д.

Заклучэнне. Даследаванне спецыфічнага журналісцкага спосабу пазнання сацыяльнай

рэчаіснасці – дыскурснай інтэрпрэтацыі – у інфармацыйнай прасторы Беларусі паказала, што ён вызначаецца мноствам фактараў інтра- і экстралінгвістычнага кантэксту. На аснове прааналізаванага матэрыялу з беларускіх СМК былі вылучаны віды дыскурснай інтэрпрэтацыі (яўная і няўная) і спосабы інтэрпрэтацыйнай дзейнасці журналістаў. Да інтралінгвістычных спосабаў інтэрпрэтацыі аднеслі выкарыстанне эмацыянальна-ацэначнай лексікі, увядзенне інтэртэксту і вербалізацыю канцэптальных адзінак. Да экстралінгвістычных – факусаванне, акцэнтаванне і аўтарскую інтэнцыянальнасць. Падкрэслім, што шэраг спосабаў дыскурснай інтэрпрэтацыі можа быць пашыраны падчас правядзення далейшых даследаванняў на гэту тэму. Дэталёвая характарыстыка дэфініцыі «інтэрпрэтацыя» ў медыядыскурсе, яе анталогічных прымет і асаблівасцей, спецыфікі функцыянавання медыя на сучасным этапе (сацыяльная заастанасць, маніпулятыўныя стратэгіі і тактыкі, палікодаваць паведамленняў) дазволіць выявіць новыя спосабы падачы, канстатацыі і інтэрпрэтацыі факта і рэпрэзентацыі аўтарскай задумы журналіста.

Спіс літаратуры

1. Инешина С. В. Модели интерпретации события в дискурсе российской прессы // Вестник Кемеровского государственного университета. 2018. № 2. С. 176–182.
2. Беляевская Е. Г. Медийный дискурс: когнитивные модели интерпретации события (на материале английского языка) // Вопросы когнитивной лингвистики. 2015. № 3. С. 5–13.
3. Долинин К. А. Интерпретация текста: французский язык. 4-е изд. М.: КомКнига, 2010. 304 с.
4. Добросклонская Т. Г. Прикладные аспекты медиалингвистических исследований // Медиалингвистика. Вып. 4. Профессиональная речевая коммуникация в массмедиа: сб. статей. СПб.: С.-Петербург. гос. ун-т: Ин-т «Высш. шк. журн. и масс. коммуникаций», 2015. С. 18–22.
5. Хорольский В. В. Коммуникативистика и теория журналистики в контексте медийной глобализации: методологические загадки // Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 8: Литературоведение. Журналистика. Теория журналистики. 2009. Вып. 8. С. 78–89.
6. Липпман У. Общественное мнение. М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. 384 с.
7. Стральцоў Б. В. Асноўныя творчыя метады ў журналістыцы. Мінск: БДУ, 2000. 71 с.
8. Шерель П.-И. Строить демократию: Свобода формирования и выражения мнений // Полис. 1993. № 6. С. 93–105.
9. Артамонова Ю. Д., Кузнецов В. Г. Герменевтический аспект языка СМИ // Язык средств массовой информации. 2008. С. 99–117.
10. Добросклонская Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ (современная английская медиаречь). М.: Флинта, 2008. 263 с.
11. Гарбузяк А. Ю. Повестка дня СМИ как технология интерпретации // Электронный научный журнал «Медиаскоп». 2015. № 1. URL: <http://www.mediascope.ru/1684> (дата обращения: 25.02.2021).
12. Фатеева Н. А. Интертекст в мире текстов: контрапункт интертекстуальности. 2-е изд., испр. М.: КомКнига, 2006. 280 с.
13. Дьякова Е. Г. Массовая коммуникация и власть. Екатеринбург: УрО РАН, 2002. 299 с.
14. Ивченков В. И. Лингвистика речи: ретроспекция стилистического опыта // Лингвистика речи. Медиастилистика. 2012. С. 132–139.

References

1. Ineshina S. V. Models of interpretation of the event in the discourse of the Russian press. *Vestnik Kemerovskogo gosudarstvennogo universiteta* [Bulletin of the Kemerovo State University], 2018, no. 2, pp. 176–182 (In Russian).

2. Belyaevskaya E. G. Media discourse: cognitive models of interpretation of an event (on the material of the English language). *Voprosy kognitivnoy lingvistiki* [Issues in cognitive linguistics], 2015, no. 3, pp. 5–13 (In Russian).
3. Dolinin K. A. *Interpretatsiya teksta: frantsuzskiy yazyk* [Text interpretation: the French language]. Moscow, KomKniga Publ., 2010. 304 p.
4. Dobrosklonskaya T. G. Applied aspects of mediallyinguistic research. *Sbornik statey "Medialingvistika"* [Collection of articles "Mediallyinguistics"], 2015, issue 4, Professional Speech Communication in the Media, pp. 18–22 (In Russian).
5. Horol'skiy V. V. Communicativism and journalism theory in the context of media globalization: methodological riddles. *Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta* [Bulletin of Volgograd State University], 2009, issue 8, Literary Studies. Journalism. Theory of Journalism, no. 8, pp. 78–89 (In Russian).
6. Lippman U. *Obshchestvennoye mneniye* [Public opinion]. Moscow, Institut Fonda "Obshchestvennoye mneniye" Publ., 2004. 384 p.
7. Strel'tsov B. V. *Osnovnyye tvorcheskiye metody v zhurnalistike* [The main creative methods in journalism]. Minsk, BDU Publ., 2000. 71 p.
8. Sheryol' P.-I. Building Democracy: Freedom of the formation and expression of opinions. *Polis* [Polis], 1993, no. 6, pp. 93–105 (In Russian).
9. Artamonova Yu. D., Kuznecov V. G. The Hermeneutic Aspect of Media Language. *Yazyk sredstv massovoy informatsii* [The language of the media], 2008, pp. 99–117 (In Russian).
10. Dobrosklonskaya T. G. *Medialingvistika: sistemnyy podkhod k izucheniyu yazyka SMI (sovremennaya angliyskaya mediarech')* [Media linguistics: a systematic approach to the study of media language]. Moscow, Flinta Publ., 2008. 263 p.
11. Garbuzyak A. Yu. The Media Agenda as a Technology of Interpretation. *Elektronnyy nauchnyy zhurnal "Mediascope"* [Electronic scientific journal "Mediascope"], 2015, no. 1. Available at: <http://www.mediascope.ru/1684> (accessed 25.02.2021).
12. Fateeva N. A. *Intertekst v mire tekstov: kontrapunkt intertekstual'nosti* [Intertext in the world of texts: counterpoint intertextuality]. Moscow, KomKniga Publ., 2006. 280 p.
13. D'yakova E. G. *Massovaya kommunikatsiya i vlast'* [Mass communication and the power]. Ekaterinburg, UrO RAN Publ., 2002. 299 p.
14. Ivchenkov V. I. The Linguistics of speech: a retrospect of stylistic practice. *Lingvistika rechi. Mediastilistika* [Speech Linguistics. Mediastylistics], 2012, pp. 132–139 (In Russian).

Інфармацыя пра аўтара

Груздэва Марыя Аляксандраўна – аспірант кафедры медыялінгвістыкі і рэдагавання факультэта журналістыкі. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (220030, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 4, Рэспубліка Беларусь). E-mail: mgruzdeva312@gmail.com

Information about the author

Gruzdeva Mariya Aleksandrovna – postgraduate student, the Department of Media Linguistics and Editing of Faculty of Journalism. Belarusian State University (4, Nezavisimosti Ave., 220030, Minsk, Republic of Belarus). E-mail: mgruzdeva312@gmail.com

Пасцyniў 04.05.2021